

arhitext®

Alteritatea prezentului – Arhitectură temporară
The Alterity of the Present – Temporary Architecture

Anul XX NR. 4 (230) / IULIE – AUGUST 2013 / ISSN1224-886X / Preț – 17 LEI

CUPRINS / CONTENTS

CORESPONDENȚĂ

- 16 MĂLINA CONȚU
Palatul imaginarului

EVOCĂRI

- 20 DAN D. IONESCU
Arhitectul Dimitrie Ionescu-Berechet
(1896–1969)

POST-SCRIPTUM

- 26 MIHAI PIENESCU
Evidențe & realități

Concurs ÎNDRĂZNEȘTE!

- 28 Ansamblu hotel-teatru, Buzești-Berzei
30 Pasaj cultural la Oradea –
teatru experimental
32 Locuințe colective, Cluj-Napoca

ALTERITATEA PREZENTULUI – ARHITECTURA TEMPORARĂ / OUR DAYS OTHERNESS – TEMPORARY ARCHITECTURE

- 35 MĂLINA CONȚU
Dorința omului este dorința alterității
Man's desire is the desire of alterity

Alteritatea urbană / Urban Otherness

- 40 FOSTER + PARTNERS
Portul vechi, Marsilia
Marseille Vieux Port
43 HAWORTH TOMPKINS
«The Shed», Teatrul Național
«The Shed», National Theatre
46 ROBBRECHT EN DAEM & MARIE-JOSÉ VAN HEE
Hală în centrul istoric din Gent.
Un exercițiu renașcentist
Market Hall, Ghent.
An Exercise in Renaissance
50 PA STUDIO
Pavilionul mobil.
Spectacolul locurilor călătoare
Operalab Mobile Pavilion.
The Performance of Traveling Seats
52 CITY INDEX
AKTINA – Un nou tip de mobilier urban
AKTINA – A New Productive Urban Furniture

Alteritatea culturii / Culture's Otherness

- 56 ELIN HANSDÓTTIR
Spirala din cărămizi de noroi
Mud Brick Spiral
58 LUIS PONS
Palladio gonflabil și flotant
Floating Inflatable Palladio

- 60 IUT GROUP
Muntele AgriCultural
AgriCultural Mountain
62 KENGO KUMA AND ASSOCIATES
Norul ceramic Casalgrande.
Hojo-an după 800 de ani
Casalgrande Ceramic Cloud.
Hojo-an after 800 Years
64 ICD & ITKE
Pavilion de cercetare
Research Pavilion

Alteritatea naturii / Nature's Otherness

- 68 THILO FOLKERTS & RODNEY LATOURELLE
Grădina cunoașterii
Jardin de la Connaissance
72 CRISTINA IGLESIAS
Camera vegetală, Inhotim
Vegetation Room, Inhotim
76 ACT_ROMEGIALLI
Cutia Verde: Un volum
«verde» în spațiu verde
*Green Box: A «green»
volume in the green*
80 REIULF RAMSTAD ARCHITECTS
Ruta turistică Trollstigen
Trollstigen Tourist Route
82 MIHAI BĂCĂRAN
Alternative
Alternatives

Alteritatea onirică / Oneiric Otherness

- 88 STUDIO PACIFIC ARCHITECTURE
Toaletele din Kumutoto
Kumutoto toilets
90 ISH-NEUHEITEN / ISH
Baia mobilă din
bula transparentă
Transparent Mobile Bathroom Bubble
92 HUGH BROUGHTON ARCHITECTS
Stația de cercetare
antarctică Halley VI
*Halley VI Antarctic
Research Station*
95 RYUMEI FUJIKI + FUJIKI STUDIO, KOU:ARC
Aqua-scape: versiunea din
sera de portocali
Aqua-scape: The Orangery version
98 L/B
Frumoasele trepte 2
Beautiful Steps 2
100 ADRIANA OPREA
L'autre (in)visible

Alteritatea trecutului / Past's Otherness

- 106 JUAN M. OTXOTORENA
Altarul Fecioarei din «La Antigua»
Shrine of the Virgin of «La Antigua»

- 109 3NDY STUDIO
Palazzo di Vigonovo – Il Campiello
113 MVRDV
Ferma de sticlă
Glass Farm
116 PATRICK DOUGHERTY
Mica sală de bal
Little Ballroom
119 LESOSPLAW
Templul din Antis
The temple in Antis
122 ATELIER ZÜNDEL CRISTEA
Centrala electrică
Battersea, Londra
Battersea Power Station, London

Străinul din interior / The Stranger Inside

- 126 MEGAN MOSHOLDER
Povestea a două Poduri
A Tale of Two Bridges
128 PAUL COCKSEGE
Amfiteatru
Auditorium
130 TROIKA
Arcade
Arcades
132 HANS KOTTER
Casă, dulce casă
Home sweet home
134 CRISTIANA TĂTARU
«A fi înseamnă a fi cu celălalt»
«Being means being with the other»

PROIECTE / PROJECTS

- 138 DVA ARHITEKTA
Casa A+A
A+A House
142 MEGABUDKA
DK
146 FH-MAINZ & POLIS UNIVERSITETI TIRANA
Bed & Bunker
150 AEDES STUDIO
Imobilul de apartamente «Ivan Vazov»
«Ivan Vazov» Apartment Building
154 POSTARCH
Casa C114
C114 House
158 A2ARHITEKTURA
Cabello

UAUIM – Formare continuă

- 162 ADRIAN SPIRESCU
Între Vicenza și Mogoșoaia
164 Expoziție de grafică Denisa Chițu-Ilie
167 De la sit la program

MIHAI BĂCĂRAN

Alternative Alternatives

Străinul ia ființă odată cu limita. Trasarea liniei de demarcație, a graniței e gestul ce îl constituie. Abia existența aici-ului presupune un *dincolo*, expulzarea unui *în exterior*, *în afară*, plămuierea unui *străin*. Dinamica relației cu acest străin, cu acest celălalt, se dezvoltă sub presiunea a doi poli contradictorii. Pe de o parte el e cel căruia mă opun; mă definește în negativ ca antonim, ca ceea ce e non-eu – *acolo*-ul ce face posibil un *aici*. Pe de altă parte tocmai în calitatea lui de a fi peste limită, de a fi ceea ce eu nu sunt, străinul e obiectul dorinței. E ceea ce atrage și se oferă spre a fi cucerit, apropiat și asumat.

Natura funcționării limitei nu ține de teritoriul pe care ea e trasată. Că alteritatea e reprezentată de natură (opusă culturii) sau dimpotrivă de tehnologia avansată (opusă naturalului), de trecut (opus prezentului ca pas spre viitor), ori de viitor (opus prezentului concluzie a trecutului), etc. ea vine de fiecare dată să intre în această dinamică a respingerii și atracției, a definirii și transgresării identităților. În ultimă instanță alteritatea ține de un joc al trasării liniilor, al generării de *dincoace*-uri și *dincolo*-uri și al interacțiunii între ele. Nu atât plasamentul e definitoriu pentru existența limitei, cât ineluctabilitatea gestului de a o realiza – în măsura în care doar limita face posibilă forma.

The otherness comes to life at the same time with the limit. Drawing the line of separation, of the border, is the gesture which forms the otherness. It is only the existence of here that implies a beyond, the expulsion of an outside, out, the invention of an otherness. The dynamics of the relationship with this otherness, with this other, unfold under the pressure of two contradictory poles. On the one hand, he is the one I oppose; he defines me on the negative side, as an antonym, as what is not me – the there which makes the here possible. On the other hand, precisely in his capacity of being beyond the limit, of being what I am not, the otherness is the object of desire. It is what attracts and offers itself for conquering, appropriation and assuming purposes.

The functioning of the limit is not defined by the territory on which the limit is drawn. Regardless of the fact that the otherness is represented by nature (as opposed to culture) or, on the contrary, by advanced technology (as opposed to the natural), by the past (as opposed to the present and as a step towards the future) or by the future (as opposes to the present – conclusion of the past) (etc.), the limit enters each and every time into these dynamics of rejection and attraction, of defining and transgressing identities. Ultimately, the otherness pertains to a play of drawing the lines, of generating hither-s and beyond-s and of the interaction between

Ce ne interesează aici sunt gesturile de agresarea a limitei, interogarea ei având conștiința faptului că odată dizolvată pe pozițiile ei actuale, va fi inevitabil trasată din nou, la fel de arbitrară și absurdă, pe un teren proaspăt ce se va constitui la rândul lui într-un loc privilegiat al întâlnirii cu străinul.

Natură alternativă

În mod tradițional există o linie ce permite definirea raporturilor de tipul natură / cultură, real / reprezentare. Mai mult sau mai puțin perceptibilă, lăsând un teritoriu mai larg uneia sau celeilalte dintre părți, mai mult sau mai puțin maleabilă ea e presupusă ca existând (și oferă astfel posibilitatea celor două noțiuni). Pe de altă parte, epoca biocibernetică (1) (cea în care e posibilă clonarea, crearea unor inteligențe artificiale ce depășesc posibilitățile creierului uman sau inventarea unor forme de viață pe care natura nu ar fi putut niciodată să le producă) ne pune în fața imposibilității de a discerne naturalul de ne-natural, de ceea ce îi e străin (2). Aproximarea produsă între domeniul geneticii și cel al informaticii (accentuată atât de Kac cât și de Mitchell), adică între nivelul elementar al naturii și unul din vârfulurile gândirii abstracte, vine să sudeze la extremele lor (ca ultim gest dintr-o serie imensă) domeniul natural și cel cultural făcând imposibilă vreo diferențiere. Chestionare a acestei (foste) limite e deja un loc comun în discursul teoretic și nu numai. *Jardin de la Connaissance* realizată de Thilo Folkerts și Rodney LaTourelle e o lucrare în mod conștient orientată asupra problemei raportului ce se stabilește între natură și cultură. Ziduri, podele, bănci, toate realizate din teancuri de cărți, formează o grădină plasată în interiorul unei păduri. Natura ia treptat în posesie noua structură. Posibilitățile de interpretare sunt multiple: de la discurs ironic asupra însemnătății și folosului cunoașterii umane, la viziune apocaliptică ce proiectează un viitor (familiar filmelor SF) în care natura năpădește vestigiile umanității decăzute, la o întrebare asupra viitorului cărții ca obiect într-o lume din ce în ce mai tehnologizată, la manifest (cu iz modernist) pentru renunțarea la arhivă în căutarea unor noi valori și lista ar mai putea continua.

Din punctul de vedere al discuției de aici relevant e faptul că teancurile de cărți dau naștere unei naturi alternative. Unei naturi ce e făcută posibilă abia de subiectul uman și care se adresează subiectului uman. În acest sens ciupercile și mușchii ce cresc pe cărți nu pot să nu te îndrume spre a citi lucrarea ca un soi de discurs autoreferențial, ca trimitere la potențialul unor noi realități a căror creare e posibilă datorită stadiului în care a ajuns cunoașterea umană. Faptul că parte din plante au fost cultivate în mod intenționat de către realizatorii proiectului – într-o acțiune dependentă tocmai de luarea în posesie a «secretelor» naturii – și cresc alături de cele ce în mod natural și-au făcut loc acolo, întărește o astfel de interpretare.

Schimbând perspectiva, discursul încetează să mai semnifice, cartea e redusă la dimensiunile ei pur fizice. Nu mai înseamnă nimic, pur și simplu este. Nu contează decât elementele chimice ce o alcătuiesc și modul în care ele interacționează cu naturalul din jur. Un joc în care cultura e prezentă doar poate ca melancolie. În ceea ce ne interesează aici – din nou dispăre posibilitatea unei linii de demarcație.

Ilustrații succinte

Alba (3), lucrare a lui Eduardo Kac – un iepure modificat genetic pentru a deveni fosforescent. Pe de-o parte cât se poate de real și de natural – la fel ca orice iepure – pe de alta e o imagine ce funcționează în câmpul discursului sau în cel estetic. E o entitate pe care natura singulară nu ar fi putut să o creeze, e un produs cultural, un rezultat al unui întreg proces științific. În același timp se înscrie în rândul elementelor ce în mod

them. The placement is not as decisive for the existence of the limit as is the unavoidability of the gesture of effecting it – to the extent that only the limit makes the shape be possible.

What is of interest for us here is represented by the gestures of aggressing the limit, questioning the limit while aware that, once the limit is dissolved as far as its current positions are concerned, it shall be inevitably drawn again, in the same arbitrary and absurd fashion, on a fresh field that will be, in its turn, a privileged site for meeting the alien.

Alternate Nature

Traditionally, there is a line allowing the definition of relations such as nature/culture, real/representation. More or less perceptible, leaving a wider territory for one or the other of the parties, more or less flexible, the line is assumed as existing (and, thus, it enables the existence of the two concepts). On the other hand, the age of bio-cybernetics (1) (the age when cloning is possible, when the creation of artificial intelligence exceeding the possibilities of the human brain is possible, when the invention of life forms that the nature could have never produced is also possible) makes us face an impossibility to distinguish between the natural from the unnatural, from what is alien (2). The approach between genetics and computer science (emphasized by both Kac and Mitchell), namely between the elementary level of nature and one of the peaks of abstract thought, welds the ends of the natural and the cultural fields (as an ultimate gesture from a huge sequence), rendering any differentiation impossible.

The questioning of this (former) limit is already common place in the theoretical discourse and not only. *Jardin de la Connaissance* by Thilo Folkerts and Rodney LaTourelle is a work consciously oriented towards the issue of the relation established between nature and culture. Walls, floors, benches, all made of piles of books, form a garden place inside a forest. Nature is gradually taking possession of the new structure. The interpretations are numerous: from an ironical discourse on the importance and usage of human knowledge, to an apocalyptic vision projecting a future (familiar for SF movies) in which nature chokes the vestiges of the fallen mankind, to a question on the future of the book as an object in a more and more technologized world, to a manifesto (with a modernist flavor) for waiving good-bye to the archive in the search for new values and the list could go on. In terms of this discussion, relevant is the fact that the piles of books give birth to an alternate nature. To a nature that is made possible precisely by the human subject and that speaks to the human subject. In this sense, the mushrooms and the moss growing on books can only guide you to «reading» the work as a kind of self-referential discourse, as a reference to the potential of new realities, the creation of which is possible thanks to the stage reached by human knowledge. The fact that part of the plants were intentionally grown by the project makers – in an action that depended precisely on entering into the possession of the «secrets» of nature – and are growing alongside the plants which naturally sprang there, strengthens such an interpretation.

Changing the perspective, the discourse ceases to have significance; the book is reduced to its purely physical dimensions. It doesn't mean anything any longer, it simply is. Only its chemical components and the manner in which such components interact with the nature around them matter. A play in which culture is present only, perhaps, as melancholy. What is of interest to us here is that the possibility of a separation line vanishes again.

Brief Illustrations

Alba (3), a work by Eduardo Kac – a rabbit genetically modified to become phosphorescent. On the one hand it is as real and

natural as any other rabbit; on the other hand it is an image which operates in the domain of discourse or aesthetics. It is an entity that could not have been created by nature by itself; it is a cultural product, a result of an entire scientific process. At the same time, it enters the range of elements which are traditionally a part of nature: it is a normal animal, capable of reproduction and hereditary transmission of the gene that makes it be phosphorescent. (And it is not the sole example that can be given in this regard).

Hylozoic Ground (4) by Philip Beesley is an architectural structure with mechanical, electronic, as well as biological components, programmed to interact with the audience. It is developing an entire ecological micro-system influenced by the presence of the human factor. On a long term, the work is capable of turning itself into relief – into fertile ground. The image (far from being a shadow of the shadow) is operating on the same ontological plane as reality. Completely natural and completely artificial at the same time.

And Nature vanishes at the same time with the limit defining it. One of the most important elements placing it beyond the human possibilities (defining it as the other), its capacity to create life reaches step by step into the scope of human capabilities. The alien to whom we opposed and who attracted us reaches the point of being appropriated and assumed. From here derives the possibility of violent gestures of taking possession. Such as Trollstigen Tourist Route Project. The «hard-to-get» elements of the landscape are tamed by a brutal human intervention – a secure, massive, concrete footpath. A natural that is denied the force of the otherness, the landscape becomes a cultural element, an image, a representation (howbeit the fact that the imposed route is, at the same time, an imposed perspective). In fact, the condition of the mountain is much closer now to the condition of Romantic landscape painting than to what could have been called Nature aforesaid. The mountain is offering itself for contemplation. The strangeness, the dangerousness, whatever opposed man from among the features of the mountain, is reduced to a minimum (And, unavoidably, the Kantian sublime comes a little bit to your mind at this point). With help from technology, the mountain is reduced to a dimension which allows for its assumption by the human subject or, backwards, the subject's capacity is augmented by cultural means (the architectural project per se) up to a point where the subject can master, interiorize appropriate what would have been an alien in the recent past, a something beyond the line defining the human. The Other becomes a part of myself, the separating line is erased (and with it is erased the existence of the concepts of nature and culture, which can no longer be examined only in a retrospective manner, in a sort of archaeology of meanings). We can no longer talk about Nature, but about a lot of alternative natures, imbued with subjectivity, with the cultural element. (The very fact that the issue relates now to the protection of nature by man and not to the protection of man by nature is indicative of the fact that traditional relations have been overthrown, that the environment has been appropriated by the cultural element). We have today natures produced by man, who – in his turn, as a part of these natures – is a mere product. Completely artificial and completely natural at the same time – it is sufficient to remember the possibility of cloning, of introducing in the human body a set of devices which maintain life beyond its natural limits, the organ transplant, the multitude of artificial substances helping us to go beyond the possibilities given to us by nature, the possibility of interventions on the genetic structure, etc.

tradițional aparțin naturii: e un animal normal, capabil să se reproducă și să transmită ereditar gena ce-l face fosforescent. (Și nu e singurul exemplu ce poate fi citat în acest sens).

Hylozoic Ground (4) al lui Philip Beesley e o structură arhitecturală cu componente mecanice, electronice dar și biologice programată să interacționeze cu spectatorul. Dezvoltă un întreg microsistem ecologic influențat de prezența factorului uman. Pe termen lung lucrarea e capabilă să se transforme în relief – în sol fertil. Imaginea (departe de a mai fi *umbră a umbrei*) funcționează pe același plan ontologic cu realul. Complet natural și complet artificial totodată.

Și odată cu limita ce o definea dispăre și Natura. Unul dintre cele mai importante elemente ce o plasa dincolo de posibilitatea umanului (definind-o ca pe un *celălalt*), capacitatea ei de a crea viață, ajunge treptat în sfera capabilității omului. Străinul căruia ne-am opus și care ne-a atras ajunge în punctul de a fi înșușit și asumat.

De aici posibilitatea unor violente gesturi de luare în posesie. Precum *Trollstigen Tourist Route Project*. Elementele de relief greu accesibile sunt împlânzite printr-o intervenție brutală a omului – o potecă sigură, masivă, betonată. Natural căruia forța alterității îi e negată, peisajul devine un element cultural, o imagine, o reprezentare (măcar prin faptul că ruta impusă e în același timp o perspectivă impusă). În fapt, condiția muntelui e mult mai apropiată acum de cea a picturii peisagistice romantice decât de ceea ce altădată putea fi numit Natură. El se oferă spre contemplare. Stranițetea, pericolozitatea, ceea ce se opunea omului între caracteristicile lui, e minimizat. (Și inevitabil sublimul kantian îți joacă puțin prin memorie în acest punct). Cu ajutorul tehnologiei, muntele e redus la o dimensiune ce permite asumarea lui de către subiectul uman sau, în sens invers, capacitatea subiectului e augmentată prin mijloace culturale (proiectul arhitectural în sine) până la punctul în care ajunge să poată stăpâni, interioriza, apropria ceea ce până nu demult ar fi fost un străin, un ceva aflat dincolo de linia ce definește umanul.

Celălalt devine parte a lui *eu însumi*, linia despărțitoare se șterge (și odată cu ea existența noțiunilor de natură și cultură, ce mai pot fi examinate doar retrospectiv, într-un soi de arheologie a sensurilor). Nu mai poate fi vorba despre Natură, ci despre o sumedenie de naturi alternative, impregnate de subiectivitate, de elementul cultural. (Însuși faptul că acum se pune problema ocrotirii naturii de către om și nu a omului de către natură e un semn al răsturnării raporturilor tradiționale, al aproprierii mediului de către elementul cultural). Avem azi naturi produse de om, care la rândul lui ca parte a acestor naturi e un simplu produs. Complet artificial și complet natural în același timp – suficient de amintit posibilitatea clonării, introducerea în corp a unor dispozitive care mențin viața dincolo de limitele naturale, transplantul de organe, sumedenia de substanțe artificiale care ne ajută să ne depășim posibilitățile oferite de natură, posibilitatea intervenției asupra structurii genetice etc.

În final, aș aduce pe scurt în discuție *Pavilionul din carbon și fibră de sticlă realizat de studenți ai Institute for Computational Design (ICD) și Institute Of Building Structures And Structural Design (ITKE) de la Universitatea din Stuttgart*. O structură realizată în întregime cu ajutorul unui robot (o mostră de tehnologie avansată), cu un design (din motive funcționale și estetice) inspirat de exoscheletul antropodelor. Un exemplu al melanjului între tehnologia de vârf și structurile de bază ale naturii ce poate sta ca sinecdochă pentru întreaga lume contemporană a naturilor alternative.

Limită

Într-un anume sens, privirea aruncată înspre celălalt, încercarea de a înțelege, e doar un gest topografic. (La fel ca în cazul trasării unei hărți) Presupune atașarea unor semne convenționale inteligibile pentru mine (adică ce aparțin contextului din care și eu fac parte), unor realități ce sunt private de particularitățile constitutive în numele unei generalități comunicabile – în numele aceluși ceva transferabil de celălalt parte a limitei (altfel spus – a aceluși ceva ce poate fi apropiat, asumat).

Note:

1. W.J.T. Mitchell, «The work of art in the age of Biocybernetic reproduction» în *MODERNISM/modernity*, vol. 10, nr. 3, 2003, p. 481–500.
2. O discuție pe larg în *Signs of Life – Bio Art and Beyond*, editor Eduardo Kac, MIT Press, Cambridge, Londra, 2006.
3. <http://www.ekac.org/gfpbunny.html#gfpbunnyanchor>
4. <http://philipbeesle.com/sculptures/index.php>

In the end, I should briefly talk about the Carbon and Glass Fiber Pavilion made by students from the Institute for Computational Design (ICD) and the Institute Of Building Structures And Structural Design (ITKE) within the Stuttgart University. It is a structure entirely fabricated by a robot (a sample of advanced technology), with a design inspired (for functional and aesthetic reasons) by the exoskeleton of arthropods. It is an instance of the mélange between state-of-the-art technology and the basic structures of nature which may stand as a synecdoche for the entire contemporary world of alternate natures.

Limit

In a certain sense, the look given to the other, the attempt at understanding is merely a topographical gesture (just like drawing a map). It implies the attachment of a set of conventional signs which can be understood by me (i.e. belonging to the context of which I, too, am part) to a set of realities stripped of their constitutive particular features in the name of a set of general facts which may be communicated – in the name of that something which can be transferred to the other side of the limit (in other words – of that something which can be appropriated, assumed).

Notes:

1. W.J.T. Mitchell, *The Work of Art in the Age of Biocybernetic Reproduction* în *MODERNISM/modernity*, vol. 10, No. 3, 2003, p. 481–500.
2. A discussion at length in *Signs of Life – Bio Art and Beyond*, editor Eduardo Kac, MIT Press, Cambridge, London, 2006.
3. <http://www.ekac.org/gfpbunny.html#gfpbunnyanchor>
4. <http://philipbeeslearchitect.com/sculptures/index.php>